

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра економіки та міжнародних відносин

КВАЛІФІКАЦІЯ РОБОТА

на тему:

Удосконалення системи соціального захисту найбільш вразливих верств
населення
(за матеріалами Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради, м.
Вінниця)

Здобувача вищої освіти
освітнього ступеня «бакалавр»
4 курсу, групи СЗ-41д
спеціальності 232 «Соціальне
забезпечення»
ОП «Соціальне забезпечення»
денної форми навчання

Ольга УМАНЧУК

Науковий керівник
доктор економічних наук,
доцент

Лілія МАРТИНОВА

Гарант освітньої програми
доктор економічних наук,
доцент

Лілія МАРТИНОВА

Вінниця 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	6
1.1. Суть та особливості соціального захисту вразливих верств населення	6
1.2. Система соціального забезпечення України	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПАРТАМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ	17
2.1. Характеристика діяльності Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради	17
2.2. Аналіз надання соціального захисту найбільш вразливих верств населення Департаментом соціальної політики Вінницької міської ради	22
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПАРТАМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ	30
3.1. Шляхи вдосконалення основних напрямків діяльності Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради	30
3.2. Оцінка ефективності запропонованих шляхів удосконалення діяльності Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради	33
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Захист найбільш вразливих верств населення є одним з найголовніших напрямів діяльності представників парламенту будь-якої цивілізованої соціально-орієнтованої держави. Його суть полягає у забезпеченні рівноваги та рівноправності кожного члена суспільства і досягненні добробуту населення. Оскільки, кожна держава, яка називає себе соціальною, повинна спрямовувати свою діяльність на здійснення цілого комплексу різних напрямів та заходів, що забезпечують усунення соціальних ризиків та вирішення вже існуючих проблем. Будь-яка країна забезпечує своєму населенню виконання соціальних та економічних гарантій, які прописані в законах, міжнародних актах та договорах.

Обрана тема потребує постійного удосконалення та поглибленого вивчення. Оскільки, в Україні більше року триває війна, а кількість осіб, які потребують допомоги та відносяться до категорії найбільш вразливих верств населення та тих, що перебувають у важких життєвих обставинах постійно збільшується. Для майбутніх інспекторів, які працюватимуть з питаннями соціального захисту з людьми, що підпадають під дану класифікацію потрібно вдосконалювати та покращувати свої знання, задля надання не лише нормативно-правової, матеріальної, психологічної підтримки, а й для правильного розуміння власної роботи.

Дослідження питання соціального захисту населення представлено у працях провідних науковців: І. М. Михайловська, О. В. Неліпович, В. А. Скуратівський, Н. П. Борецька та інші. Внесок вчених в удосконалення порядку соціального захисту найбільш вразливих верств населення є надзвичайно вагомим, оскільки саме їхня фундаментальна праця заклала базові знання щодо розуміння сутності поняття соціального захисту та усіх складових його механізму.

Метою дослідження є визначення напрямів та розробка шляхів покращення системи соціального захисту найбільш вразливих верств

населення. Відповідно до визначеної мети вирішувалися такі теоретико-методологічні та науково-практичні завдання:

- охарактеризувати «соціальний захист найбільш вразливих верств населення»;
- дослідити особливості системи соціального забезпечення України;
- проаналізувати діяльність Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради;
- дослідити тенденції у наданні послуг із соціального захисту найбільш вразливих верств населення Департаментом соціальної політики Вінницької міської ради;
- розробити шляхи вдосконалення основних напрямків діяльності Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради;
- здійснити оцінку ефективності запропонованих шляхів удосконалення діяльності Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради.

Об'єктом дослідження є процеси здійснення соціального захисту найбільш вразливих верств населення Департаментом соціальної політики Вінницької міської ради.

Предметом дослідження є перспективи удосконалення системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення.

Інформаційною базою слугують закони України, постанови Кабінету Міністрів України, періодичні видання, посібники, наукові статті та дослідження, власні спостереження при проходженні практики.

Результати дослідження було використано під час XII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих» (стаття «Сутність та особливості соціального захисту найбільш вразливих верств населення»); проходження практики в Департаменті соціальної політики Вінницької міської ради.

Під час написання кваліфікаційної роботи було використано систему філософських, загальнонаукових та спеціальних наукових методів, які забезпечують створення об'єктивного та всебічного аналізу предмета дослідження.

Робота загальним обсягом 47 сторінок, складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, містить список використаних джерел із 82 найменувань, додатків. Робота ілюстрована 2 рисунки, 4 таблиці.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

1.1. Суть та особливості соціального захисту вразливих верств населення

Одним із найважливіших ключових факторів здійснення ефективної соціальної політики держави є діяльність усіх складових механізму соціального захисту населення. У широкому значенні це ряд заходів правового, соціально-економічного та організаційного характеру, що гарантується і реалізовується урядом країни для забезпечення гідного життя, тобто матеріальної забезпеченості на рівні стандартів сучасного розвитку суспільства. Соціальний захист являє собою, з одного боку, функціональну формацію, тобто певний порядок напрямків, за якими вона здійснюється, а з іншого – інституціональну, тобто сукупну кількість інститутів, зокрема забезпечення якої здійснюють держава, профспілки та інші громадські організації. В Україні для працездатних громадян його втілення здійснюється за рахунок особистого трудового вкладу, економічної самостійності та підприємництва, а для осіб, що входять до числа соціально вразливих верств населення – за рахунок держави, але не нижче встановленого законом прожиткового мінімуму.

Соціальний захист є невід'ємною частиною соціальної політики України. Через даний механізм держава надає необхідну матеріальну та гуманітарну допомогу найбільш незахищеним верствам населення. В нашій країні проблема соціального захисту найбільш вразливих верств населення є надзвичайно актуальною, особливо зараз в умовах воєнного стану. Усе це пов'язано зі складним соціально-економічним становищем в країні. В умовах

сучасного суспільного розвитку виникла потреба в удосконаленні системи соціального захисту в Україні. В нашій державі досить велика частка населення є соціально-незахищеними і найбільш вразливими, до них прийнято відносити: пенсіонерів, малозабезпечені та багатодітні сім'ї, людей з особливими потребами, ветеранів війни та багато інших. В умовах сьогодення, сучасні установи та організації, що здійснюють заходи з підтримки даної категорії населення, мають розробити шляхи і способи удосконалення цієї системи і адаптувати їх до нинішніх умов існування нашої держави.

Система соціального захисту населення та особливості її здійснення є важливою для будь-якої держави за різних умов. Для України, яка нині страждає від агресії держави-терористки росії та потерпає від руйнівних наслідків війни, є надзвичайно важливим питання соціального захисту населення, а особливо найбільш вразливих верств, оскільки кожного дня число таких осіб зростає, в той час, коли економіка зазнає все більших витрат для забезпечення функціонування гідного оборонно-здатного апарату держави та надання адресних допомог усім, хто їх потребує.

В умовах сьогодення у всьому світі особливу увагу приділяють проблемам соціального захисту населення. Адже, сучасна соціальна держава - це та, яка забезпечує високий рівень соціальної захищеності та гідні умови проживання всіх громадян за допомогою активної діяльності щодо регулювання соціальної, економічної та інших сфер життєдіяльності суспільства. Система соціального захисту в Україні є комплексом соціально-економічних, правових гарантій. Як правило, дана формація має дві форми: система грошової допомоги або комплекс певних соціальних послуг. Відповідно до статті 46 Конституції України, громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [4]. Закріплення в Конституції гарантій

соціального захисту відповідає положенням міжнародно-правових актів: Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, Конвенції про права дитини.

Рівень соціальної захищеності населення безпосередньо визначається тим, наскільки фактичні показники відповідають існуючим соціальним нормативам і стандартам. За прийнятими у суспільстві нормами встановлюються стандарти, які гарантує і забезпечує держава, до таких ми можемо віднести: мінімальний споживчий бюджет; прожитковий мінімум; мінімальна заробітна плата; мінімальна пенсія; неоподаткований мінімум. Кожний із перелічених стандартів характеризує певний рівень споживання життєвих благ. Питання фінансового забезпечення соціального захисту полягає у формуванні та використанні фінансових ресурсів для забезпечення соціальних завдань та цілей, а державні механізми щодо забезпечення соціального захисту спрямовані на кожну людину і стосуються населення країни загалом. Варто зазначити, що соціальне забезпечення як окрема форма соціального захисту населення являє собою систему виплат держави, що здійснюються на принципово інших засадах. Питання про надання соціальної допомоги розглядається індивідуально, згідно чинного законодавства і стосовно людей, що в силу різних обставин суттєво знизили свій рівень життя. Фінансове забезпечення соціального захисту в рамках зазначених форм має свої особливості, які проявляються як у формуванні, так і у використанні фінансових ресурсів.

З вищенаведеного випливає, що основними категоріями, яким надається соціальна допомога та соціальне забезпечення, є вразливі верстви населення. Розглядаючи проблему соціального забезпечення осіб, які потрапили у складні життєві обставини, необхідно відзначити, що сьогодні досить актуальним питанням є правильне визначення такого кола осіб, оскільки саме такі особи підпадають під різноманітні соціальні програми, тобто потребують відповідного соціального супроводу з боку уповноважених на те органів

державної влади та місцевого самоврядування. Законом України «Про соціальні послуги» надано таке визначення вразливих груп населення: це особи/сім'ї, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників. Відповідно до цього нормативно-правового акту передбачені чинники, які можуть зумовити складні життєві обставини, а саме: 1) похилий вік; 2) часткова або повна втрата рухової активності, пам'яті та інвалідність; 3) бездомність та безробіття; 4) малозабезпеченість особи; 5) шкода, завдана пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією та інші [2]. Аналізуючи норми вказаного закону, можемо констатувати, якщо щодо особи виникає хоча б один із вищевказаних чинників, і вона самотійно не може подолати такі обставини, можна вважати, що особа потрапила у складні життєві обставини. Перелік подібних обставин, які впливають на визначення особи такою, що потрапила в складні життєві обставини, вказано й у іншому нормативно-правовому акті – Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2013 р. № 896. Цим же Порядком передбачено й категорії осіб, яких віднесено до потенційних отримувачів соціальних послуг, до яких належать сім'ї: 1) членами яких є: одинока матір (батько); інваліди та діти-інваліди; особи, у тому числі діти, які постраждали від насильства, жорстокого поводження; 2) опікунів (піклувальників) дітей, розлучених із сім'єю [7]. В той же час наголосимо, що вказаний перелік отримувачів соціальних послуг повною мірою не охоплює категорію тих осіб та сімей, які потрапили в складні життєві обставини, а тому перелік осіб, який ми досліджуємо, є набагато більшим. У вищевказаній нормі не враховано такі категорії осіб, як учасники АТО та члени їх сімей; сім'ї, які мають у своєму

складі особу інваліда; сім'ї, де є тяжко хворі, малозабезпечені, неблагополучні сім'ї.

Стосовно системи соціальної допомоги, то нам відомо, що вона складається з житлової субсидії, допомоги малозабезпеченим сім'ям, допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, допомоги сім'ям з дітьми. Даний вид допомоги на пряму корелюється з державною допомогою [1]. Виходячи з цього державна соціальна допомога є адресною, а основні параметри соціальних гарантій визначаються на рівні держави. Нині переважна більшість виплат фінансується за рахунок субвенцій з Державного бюджету України. Різноманітність видів соціальної допомоги обумовлена тим, що законодавець при їх визначенні враховує більшість життєвих ситуацій, за яких може виникнути право на її отримання. При цьому законодавство України дозволяє органам місцевого самоврядування встановлювати додаткові види, за необхідності, в своєму регіоні. Від початку введення воєнного стану в Україні, а саме з 24 лютого 2022 року, Кабінетом Міністрів України було прийнято рішення внести зміни щодо порядку отримання та надання державної адресної допомоги, оскільки гостро постало питання отримання пенсій та соціальних допомог українцям, яким раніше вони сплачувались, а також тим особам, що постраждали через бойові дії в рамках нової грошової допомоги. Кабінет Міністрів України в даних умовах адаптував механізм виплат необхідного забезпечення по всій території України, в тому числі на тимчасово окупованих територіях та в регіонах ведення активних бойових дій. Було прийнято та внесено суттєві зміни, які відображені у Постанові Кабінету Міністрів України від 07 березня 2022 року № 214 «Про деякі питання надання державної соціальної допомоги на період введення воєнного стану». Згідно з цим документом, держава зобов'язується виплачувати необхідну допомогу протягом дії воєнного стану та одного місяця після його припинення чи скасування [6].

Безпосередньо такий порядок стосується наступних виплат, а саме: допомоги малозабезпеченим сім'ям; на дітей одиноким матерям; на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг; тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку; пільги, які було призначено раніше. Державна адресна допомога певній категорії населення надається щомісячно з місяця звернення на весь період введення воєнного стану та на один місяць після його припинення чи скасування. Виплата допомоги внутрішньо переміщеним особам не здійснюватиметься за ті місяці, у яких вони отримували щомісячну адресну допомогу внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг. На тимчасово окупованих територіях органи соціального захисту не працюють, відповідно, не можуть нарахувати допомоги, пільги та субсидії. У зв'язку з такими обставинами Міністерство соціальної політики самостійно здійснює нарахування та виплати людям з цих регіонів централізовано.

Основними засобами втілення соціальної політики в нашій державі є соціальний захист та соціальне забезпечення. Держава має обов'язок перед суспільством забезпечити своїх громадян повноцінним соціальним захистом. Таким чином наша держава здійснює соціальний захист через: субсидії, компенсаційні виплати, виплата пенсій, встановлення фіксованої мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму, здійснення охорони життя та здоров'я, виплати найбільш вразливим верствам населення. Система соціального захисту найбільш вразливих верств населення містить у собі багато соціально-економічних, правових заходів, їхніми основними цілями є: забезпечення усіх необхідних належних умов для життя та існування людей, а особливо непрацездатних, рівня життя не нижче прожиткового мінімуму, виплату усіх передбачених законом допомог.

1.2. Система соціального забезпечення України

Соціальне забезпечення (соціальний захист) — це система соціально-економічних заходів, спрямованих на матеріальну підтримку людей на випадок соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасні випадки на виробництві тощо) [76]. Як соціально-економічна категорія, соціальне забезпечення — це відносини, під час яких національний дохід перерозподіляється з метою досягнення кожним

членом суспільства заздалегідь визначеного соціального рівня життя за наявності чинників, які спричиняють появу різних соціальних ризиків.

Соціальне забезпечення (соціальний захист) населення є одним із найважливіших пріоритетів державної соціальної політики та відіграє важливу роль у суспільному розвитку. Тому нинішнім основним напрямком діяльності країни у сфері соціального забезпечення має бути: гарантування мінімальної заробітної плати та регулювання доходів населення; боротьба з бідністю та надання адресної допомоги; забезпечення зайнятості населення та надання допомоги у разі безробіття; індексація фіксованого доходу та захист грошових заощаджень громадян (банківські вклади, державні облігації, страхові поліси); соціальний захист учасників АТО та біженців, які прибули із зон бойових дій; створення умов для працездатності: а) вільний вибір професії, сфери діяльності і місця роботи; б) досягнення необхідного рівня загальної та спеціальної освіти; в) матеріальне забезпечення та перекваліфікація тимчасово непрацюючих; надання медичних послуг незалежно від рівня доходів; створення екологічно та соціально безпечних умов життя; запобігання соціальній деградації.

На стратегічному рівні основними напрямками національної соціальної політики, спрямованої на соціальне забезпечення та підтримку населення, мають стати: забезпечення прав і свобод, активізація соціальної ролі держави та розбудова механізмів взаємодії держави та суспільства в соціальній сфері, забезпечення гідних умов праці для людини; створення для кожного можливостей у розвитку своїх здібностей та отримання доходу за результатами праці, здібностями і талантами; створення умов, що сприяють продуктивній трудовій діяльності, зростанню соціальної чисельності населення; створення умов, що забезпечують достатній рівень життя для кожного члена суспільства та його сім'ї; розроблення та запровадження різноманітних нових форм у розвитку системи соціального страхування на випадок пенсійного та медичного обслуговування, хвороби, безробіття;

забезпечення відтворення населення, оптимізація умов ринку праці; створення ефективної системи соціального захисту населення; розвиток соціальної інфраструктури для виховання і навчання дітей і молоді та духовного розвитку; зміцнення сім'ї та підвищення її ролі в суспільстві.

Функціонування соціального забезпечення за своєю природою та призначенням є певним напрямом впливу на суспільство. У той же час суспільство поділяється на п'ять основних сфер, кожна з них піддається дії відповідної їй функції. Слід розрізняти економічну, соціальну, політичну, духовну, ідеологічну та демографічну функції соціального забезпечення [74]. Економічна функція полягає в позитивному впливі на інтереси і потреби людей як учасників економічних та виробничих процесів. Соціальна - відображає взаємозв'язок соціального забезпечення та соціальної підсистеми суспільства. Політична - охоплює зв'язок між соціальним забезпеченням і політикою, передусім соціальною політикою. Духовно-ідеологічна функція зумовлена зв'язком між соціальним забезпеченням і духовно-ідеологічною сферою суспільства. Соціальне забезпечення взаємодіє як із соціальною сферою загалом, так і з її компонентами — різними формами та рівнями суспільної свідомості, насамперед з ідеологією, мораллю, соціальною психологією. Для людини особливе значення має впевненість у завтрашньому дні. Соціальне забезпечення сприяє реалізації впевненості людей у майбутньому, їх соціальній захищеності, тим самим надаючи позитивний вплив на розвиток соціальної психології. Демографічна функція передбачає вплив соціального забезпечення на демографічні процеси, що відбуваються в суспільстві, і охоплює матеріальне стимулювання створення, розвитку і зміцнення сім'ї, підвищення народжуваності тощо.

Соціальне забезпечення відбувається в кількох організаційно-правових формах і видах, пов'язаних з деталями забезпечення окремих категорій громадян. Усі вони визначені Конституцією України та чинним законодавством. Відповідно до законодавства нашої держави, існує великий

перелік нормативно-правових актів, за допомогою яких усі люди, що потребують забезпечення та захисту, що визначають права та свободи громадян. В Україні існують такі форми соціального забезпечення:

- 1) обов'язкове державне пенсійне страхування;
- 2) обов'язкове державне соціальне страхування працівників підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності;
- 3) соціальне забезпечення за рахунок прямих асигнувань з Державного бюджету України;
- 4) забезпечення за рахунок коштів соціальних фондів підприємств, творчих об'єднань, благодійних організацій і приватних добровільних внесків громадян;
- 5) утримання непрацездатних громадян у державних, комунальних та інших установах соціального призначення;
- 6) адресна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, непрацездатним громадянам за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів;
- 7) недержавне пенсійне забезпечення громадян згідно з угодами працівників з роботодавцями, недержавними фондами, приватними пенсійними системами.

Кожна з цих форм соціального забезпечення має свої особливості: певний сегмент забезпечуваних; джерела фінансування, з яких здійснюється забезпечення; види забезпечення (обслуговування); органи, що здійснюють його. Наприклад, загальнообов'язкове державне пенсійне страхування державою здійснюється Пенсійним фондом України через систему матеріального забезпечення осіб з інвалідністю пенсіями, допомогами та іншими видами підтримки та послуг, передбачених законодавством. За рахунок коштів Пенсійного фонду виплачуються пенсії за віком, за інвалідністю, в разі втрати годувальника та соціальні пенсії. Визначну роль у соціальному забезпеченні окремих категорій громадян відіграють благодійні

фонди, діяльність яких регламентується чинним законодавством. Утримання непрацездатних громадян в установах соціального захисту є самостійною формою соціального забезпечення за рахунок прямих асигнувань з державного бюджету. Адресна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, непрацездатним громадянам здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. Недержавна пенсія відрізняється від державної тим, що її розмір можна встановити за власним бажанням. Він залежить від того, скільки грошей людина внесла до недержавного пенсійного фонду, при цьому вкладники коштів у недержавні пенсійні фонди не позбавляються державних пенсій.

До видів соціального забезпечення належать соціальні виплати, пільги, послуги, надані непрацездатним громадянам безкоштовно чи на пільгових умовах за рахунок спеціальних джерел фінансування. Соціальні виплати надаються у вигляді пенсій (допомоги) у натуральному вигляді (наприклад, одержання харчування, технічних засобів пересування, протезування, працевлаштування громадян, що частково втратили працездатність, розміщення непрацездатних у будинках для старих та осіб з інвалідністю). Пенсії потрібно відрізнити від допомог із соціального забезпечення. Якщо для пенсій характерна регулярність виплат, то допомоги є одноразовими або періодичними, обмеженими в часі платежі. На відміну від пенсій, допомоги мають на меті тимчасове забезпечення непрацездатного громадянина чи сім'ї, надання матеріальної допомоги у визначених законодавством випадках. Наступним видом соціального забезпечення є соціальні послуги, пільги побутового характеру. До соціальних послуг належать: оплата житлово-комунальних послуг та проїзд в транспорті, санаторно-курортне, медичне обслуговування та лікування, професійна реабілітація осіб з інвалідністю, допомога сім'ям з дітьми. Відповідно до законодавства України, кожна людина, що потребує необхідної адресної допомоги та отримання певних

пільг, має право звернутись до представництв органів місцевої влади та просити про її надання за певним порядком.

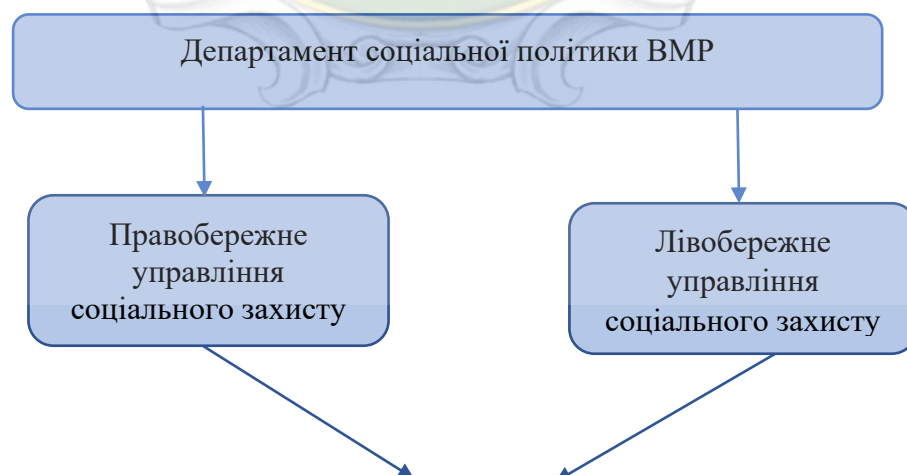
Система соціального забезпечення України виступає механізмом під час якого регулюються соціально-економічні відносини держави та суспільства, визначені соціальною політикою. Основним інструментом якого є соціальне страхування через яке здійснюється механізм надання адресних державних допомог усім, хто цього потребує за встановленим законодавством порядком.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПАРТАМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

2.1. Характеристика діяльності Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради

Департамент соціальної політики Вінницької міської ради (ВМР) є структурним підрозділом Вінницької міської ради. Метою діяльності Департаменту соціальної політики ВМР є забезпечення в межах визначених законодавством прав членів територіальної громади в сфері соціального захисту населення, шляхом здійснення нагляду за додержанням на території Вінницької міської територіальної громади вимог законодавства у цій сфері, виконання відповідних державних і місцевих програм соціального захисту, надання населенню якісних соціальних послуг як безпосередньо, так і через мережу комунальних підприємств, установ і закладів соціального обслуговування. За організаційно-правовою формою, дана установа є: комунальним закладом, а за формою власності - державна власність / власність територіальних громад (Вінницької міської територіальної громади). Структуру Департаменту соціальної політики ВМР зображено на рисунку 2.1.

1. Відділ виплат;
2. Відділ організаційної роботи;
3. Відділ програмного забезпечення;
4. Відділ контролю

Рисунок 2.1 Структура Департаменту соціальної політики ВМР

У своїй діяльності Департамент соціальної політики керується: Конституцією України; Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод; Європейською хартією місцевого самоврядування, іншими міжнародними договорами та правовими актами ратифікованими Верховною Радою України, Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про державну службу» та іншими законами України та з питань організації діяльності органів місцевого самоврядування та в сфері соціального захисту населення; постановами Верховної Ради України; актами Президента України; декретами, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади; Статутом Вінницької міської територіальної громади; рішеннями міської ради і виконавчого комітету; розпорядженнями міського голови.

Основними функціями, що виконує Департамент соціальної політики є наступні: 1) забезпечення у межах своїх повноважень нагляду за додержанням на території Вінницької міської територіальної громади законодавства про пенсійне забезпечення, соціальний захист та соціальне обслуговування населення; 2) виконання державних і місцевих програм соціального захисту населення, виконання функції головного розпорядника коштів бюджету Вінницької міської територіальної громади; 3) організація виконання програм поліпшення соціального обслуговування осіб з інвалідністю, пенсіонерів, одиноких непрацездатних громадян похилого віку, надання їм соціальних послуг як безпосередньо так і через мережу комунальних підприємств, установ

і закладів соціального обслуговування за місцем проживання; 5) підготовка проєктів розпорядчих актів міської ради, її виконавчих органів і міського голови, в тому числі нормативного характеру; 6) проведення роботи, пов'язаної з підвищенням рівня правових знань працівників виконавчих органів міської ради, сприяння вивченню ними норм чинного законодавства, роз'яснення існуючої практики його застосування, проведення для громадян консультацій з правових питань в тому числі через засоби масової інформації; 7) здійснення розгляду звернень та прийом громадян з питань, що відносяться до компетенції Департаменту соціальної політики за встановленим графіком; 8) здійснення інших повноважень, покладених на Департамент соціальної політики відповідно до чинного законодавства [72].

Департамент соціальної політики ВМР забезпечує надання не лише матеріальної допомоги, а й гуманітарної, зокрема понад 50 тисяч переселенців змогли вже нею скористатись.

Адресна соціальна допомога стає одним з основних інструментів подолання бідності. Це - допомога нужденним громадянам. Саме тому виникла необхідність у запровадженні інституту соціальних інспекторів, які працюють в Департаменті соціальної політики ВМР та покликані виконувати саме функції визначення нужденності громадян та допомагати їм одержати необхідну допомогу. Основні дії, які повинні виконувати соціальні інспектори проілюстровано на рисунку 2.2.

У своїй діяльності вони керуються Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

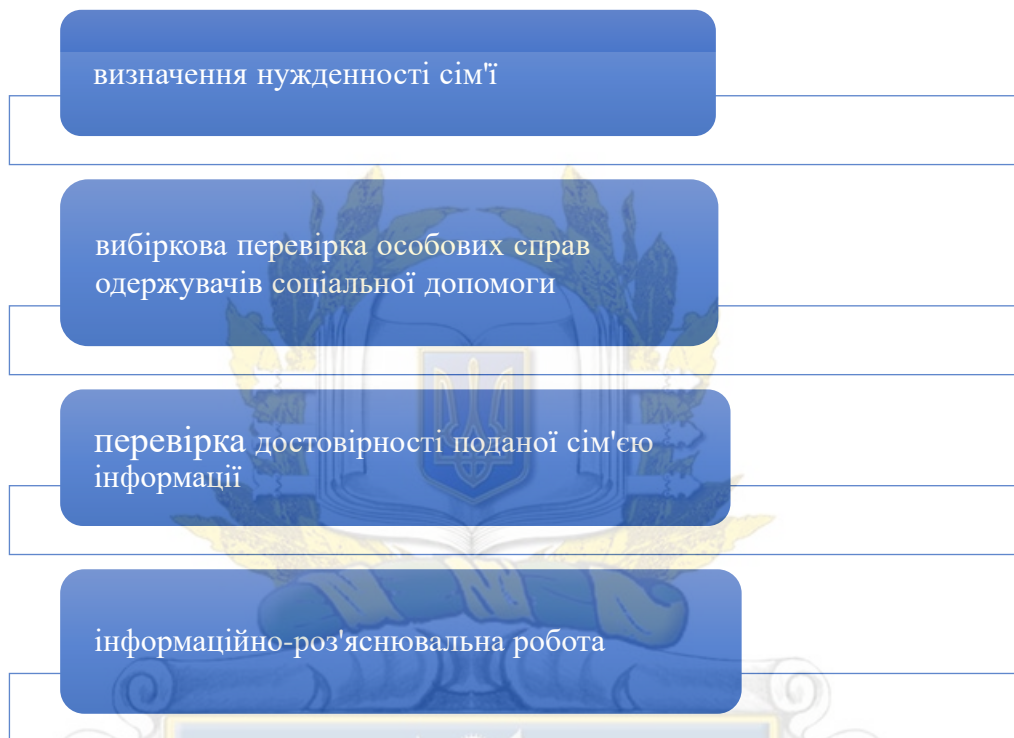

Рисунок 2.2 Основні види діяльності роботи соціального інспектора

Соціальний інспектор проводить перевірки нужденності сімей, які звертаються за наданням державної допомоги. Такий вид перевірки здійснюється: у випадках, коли соціальна допомога може бути призначена як виняток; за умов, коли при прийомі документів у спеціаліста виникають сумніви; у разі необхідності визначення поважних чи незалежних причин подання сім'єю відомостей про відсутність доходів або їхній низький рівень. Після проведення усіх необхідних перевірок соціальний інспектор призначає відповідний вид соціальної адресної допомоги, а саме: допомога на дітей одинокій матері; допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням; допомога при народженні дитини; державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю; державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям; допомога багатодітним сім'ям та інші. Тільки після обробки та перевірки усіх необхідних документів, і затвердження суми для грошової допомоги відповідно до Державного бюджету України, інспектори Департаменту соціальної політики ВМР зможуть призначити строк та обсяг виплати допомоги особам певної нужденної категорії населення.

З перших днів війни у Вінницькій міській територіальній громаді знайшли прихисток тисячі українців, які вимушено перемістились з окупованих територій та територій, де відбуваються активні бойові дії. Для підтримки внутрішньо переміщених осіб у квітні 2022 року у місті створили Гуманітарний центр речей на базі Департаменту соціальної політики ВМР. У ньому люди могли підібрати необхідний одяг та взуття для себе та своїх рідних, іграшки, постільну білизну, рушники, а іноді й – дитячі візочки чи колиски. Щоб отримати необхідні речі, необхідно було надати довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи або документ, що посвідчує особу (паспорт або через застосунок «Дія») [73]. На базі Вінницького «Ветеранського простору», який реалізується громадською спілкою «Координаційна рада учасників АТО/ООС та волонтерів м. Вінниці» спільно з виконавчим комітетом Вінницької міської ради [80]. У м. Вінниця працює офіс регіональної координаторки Уповноваженого Кабінету міністрів України з питань безвісти зниклих осіб за особливих обставин, що охоплює всю область. Важливим напрямом у роботі Департаменту соціальної політики ВМР під час воєнного стану є психологічна підтримка населення, тому на базі Вінницького міського центру соціальних служб цілодобово надається психологічна допомога вінничанам та біженцям. Також є перелік психологів та їхні контакти для підтримання постійного зв'язку та забезпечення підтримки усім, хто цього потребує [75].

На жаль, останньою прикрою новиною у роботі Департаменту соціальної політики ВМР стало збільшення суми відшкодування витрат на поховання загиблих у російсько-українській війні. Під час засідання сесії міської ради, яке відбулось 28 квітня 2023 року, депутати підтримали рішення про збільшення суми відшкодування витрат з 20 до 25 тисяч гривень на поховання загиблих (померлих) осіб внаслідок російсько-української війни. Окрім відшкодування на поховання загиблих (померлих) Захисників та Захисниць Громади, отримати компенсацію на поховання можуть родичі

цивільних осіб, які загинули внаслідок ракетних ударів по інфраструктурі та житловим об'єктам Вінницької територіальної громади, а також родичі осіб, які виконували службовий обов'язок по забезпеченню функціонування об'єктів критичної інфраструктури та працівників органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та закладів, які забезпечують життєдіяльність Вінницької територіальної громади [71].

Одним із надважливих кроків для Вінницької територіальної громади за сприяння голови Вінницької міської ради та Департаменту соціальної політики ВМР стало створення першого в Україні оздоровчого центру «Я – Маріуполь. Родина» [78]. Відкриття такої організації є дуже важливим для людей, оскільки за досить невеликий проміжок часу тисячі людей зможуть реабілітуватись та відпочити від пережитих страхів, викликаних війною. Основним напрямком діяльності даного центру стала саме психологічна реабілітація дітей. Усі сім'ї, що прибули сюди та постраждали від терору та насилля з боку держави-терористки росії, знаходяться тут під постійним наглядом та охороною Національної поліції м. Вінниці.

Департамент соціальної політики є одним із найважливіших інститутів, який забезпечує гарантування державної допомоги у фактичній та грошовій формах різним категоріям населення, що цього потребують.

2.2. Аналіз надання соціального захисту найбільш вразливих верств населення Департаментом соціальної політики Вінницької міської ради

До числа найбільш вразливих верств населення входять не лише люди похилого віку, діти з неблагополучних сімей чи малозабезпечені, а й також герої-воїни АТО/ООС та їхні родини. На жаль, згідно зі статистичними даними, які надані Департаментом соціальної політики Вінницької міської ради, кількість осіб, що входять до числа осіб, що опинились у складних життєвих обставинах, змінюється кожного року. У періоді за 2018 - 2022 роки спостерігається наступна динаміка по кожному виду, що входить до даної

категорії. Основну інформацію щодо осіб, які мають право на отримання пільг відображено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Особи, що мають право на пільги (кількість осіб)

№	Категорія	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
1.	Всього пільговиків	86946	84818	79109	77828	75432
2.	Особи з інвалідністю внаслідок війни АТО/ООС	165	236	299	335	356
3.	Учасники бойових дій	5788	6014	6186	6836	6828
4.	Сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни АТО/ООС	88	73	81	101	115
5.	Членів сімей загиблих (померлих) в АТО	96	111	128	155	162
6.	Діти війни	20490	18176	14445	14978	13387
7.	Загальна кількість пенсіонерів	-	90017	87522	87522	87563
8.	Пенсіонери, які отримують пенсію по інвалідності	-	15409	15615	15540	15684
9.	Пенсіонери, які отримують пенсію за віком	60505	68782	67841	66413	66402
10.	Багатодітні та малозабезпечені родини	2158	2312	2257	2249	2162
11.	Внутрішньо переміщені особи	6156	6289	6128	6243	до 24.02.2022 - 2149

Джерело: розроблено автором на основі [додатків А, Б, В, Г, Д]

Відповідно до наведених статистичних даних у звітах (додатки А, Б, В, Г, Д) ми можемо констатувати наступне: майже по кожному виду даної категорії кількість осіб постійно збільшується (за винятком пенсіонерів, що отримують пенсію за віком; дітей війни; учасників бойових дій; багатодітних та малозабезпечених родин). Через виникнення нових негативних чинників відсоток смертності серед пенсіонерів постійно зростає.

Розглянувши окремо кожен категорію, то зможемо дійти наступних висновків: 1) кількість осіб, що входять до числа осіб з інвалідністю внаслідок

війни АТО/ООС та учасників бойових дій у даному періоді постійно зростає, на жаль, після закінчення війни, коли будуть оприлюднені всі статистичні, частина представників цієї категорії суттєво зміниться в сторону збільшення; 2) кількість дітей війни навпаки мала тенденцію до зменшення, це могло бути викликано тим, що більша частина таких дітей мігрувала за кордон, щоб полегшити наслідки отриманої травми внаслідок війни, але все ж таки після закінчення повномасштабної війни число таких дітей значно збільшиться; 3) число багатодітних та малозабезпечених сімей постійно варіювалось в певних межах, але з 2022 року дана ситуація змінилась, оскільки є одна суттєва умова: якщо працездатний чоловік або син, який досяг 18-річного віку, могли вступати до рядів Збройних Сил України або були призвані до військової служби, то через цю обставину сім'я більше не могла отримувати даний вид державної допомоги.

Як зазначалось у попередньому розділі, систему соціальної допомоги в Україні складають житлова субсидія, допомога малозабезпеченим сім'ям, допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям-інвалідам, допомога сім'ям з дітьми. Впливаючи з цього державна соціальна допомога є адресною, а основні параметри соціальних гарантій визначаються на рівні держави. 7 березня 2022 року Уряд прийняв рішення щодо продовження виплати державних допомог без звернення одержувачів до управлінь соціального захисту населення на період введення воєнного стану та одного місяця після його припинення чи скасування. За заявою директорки Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради на період дії воєнного стану державна допомога буде нараховуватись автоматично: малозабезпеченим сім'ям; на дітей одиноким матерям; на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомога на хворих дітей; особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу; дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів; внутрішньо переміщеним особам; тимчасова допомога непрацюючій особі, яка досягла

загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату; особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю; особам, які не мають права на пенсію; а також особам з інвалідністю. Вінничанам, які відносяться до цих категорій, не потрібно приходити до управлінь соціального захисту, а в тому разі, якщо з'являються питання, варто зателефонувати до Прозорого офісу.

Згідно із статистичними даними Департаменту соціальної політики ВМР за період 2018-2022 рр., ми можемо спостерігати наступні зміни щодо фінансування адресних допомог сім'ям з дітьми, які подані у таблиці 2.2:

Таблиця 2.2 - Адресна державна соціальна допомога сім'ям з дітьми
(сума грошових видатків)

№	Категорія	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
1.	Надано та опрацьовано заяв на призначення державних допомог	21290	20884	20398	21897	6207 (за 1 квартал 2023)
2.	Малозабезпечені сім'ї	37 451829,16 грн.	33 947893,90 грн.	40 823974,26 грн.	57 106102,23 грн.	76 396342,82 грн.
3.	На дітей одиноким матерям	33 475592,46 грн.	33 481292,71 грн.	26 959252,75 грн.	9 877587,55 грн.	11 464770,00 грн.
4.	На дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням	6 167317,69 грн.	6 462585,73 грн.	9 632758,20 грн.	12 224525,83 грн.	13 644520,37 грн.
5.	Допомога по догляду за важкохворими дітьми	-	99 485,34 грн.	198 544,09 грн.	257 585,21 грн.	613 631,54 грн.; 12 ос.
6.	Допомога на дітей, які виховуються в багатодітних сім'ях	-	26 283605,92 грн.	36 897799,79 грн.	40 419493,80 грн.	47 114866,40 грн.

Джерело: розроблено автором на основі [додатків А, Б, В, Г, Д]

Аналізуючи дані таблиці по кожній категорії, ми констатуємо факт: 1) державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям у даному періоді змінювалась, але у 2022 році - вона була найбільшою, оскільки статтею 9 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим

сім'ям» установлено, що у 2022 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до Закону у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить: для працездатних осіб – 45%, для дітей: з січня 2022 – 130%, для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю – 100% відповідного прожиткового мінімуму, тобто це свідчить про те, що рівень забезпечення даної категорії збільшився; 2) також зазначаємо, що з 01.01.2022 набуває чинності Закон України від 02.02.2021 №1176-IX «Про внесення змін до статті 18 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» щодо підвищення розміру допомоги на дітей із тяжкими хворобами, яким не встановлено інвалідність» відповідно до якого розмір допомоги на дітей із тяжкими хворобами, яким не встановлено інвалідність становитиме два прожиткових мінімуми, встановлених для дітей відповідного віку; 3) надана сума видатків для державної допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання соціальної підтримки багатодітним сім'ям» від 13.03.2019 №250 у 2022 році була найбільшою за вказаний період, оскільки прожитковий мінімум був збільшений, в а доплата на кожну дитину до 6 років призначається у розмірі 1700,00 грн.

Забезпечення осіб, які досягли пенсійного віку є важливим питанням, оскільки в силу різних життєвих обставин чи стану здоров'я, вони самостійно не можуть забезпечувати собі гідні умови для проживання у старості. Через це вони потребують додаткового матеріального забезпечення з боку держави. Для здійснення аналізу надання адресних допомог особам, які досягли пенсійного віку, варто звернутись до матеріалів поданих в таблиці 2.3, сформованої на основі звітів роботи Департаменту соціальної політики ВМР.

Таблиця 2.3 - Адресна державна соціальна допомога особам, які досягли пенсійного віку (сума грошових видатків)

№	Категорія	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
1.	На догляд за особами, які досягли 80 річного віку	-	-	437 197, 09 тис. грн.	1 693 143, 35 тис. грн.	-
2.	Непрацюючій особі, яка досягла пенсійного віку, але не набула права на пенсію	321 879, 29 тис. грн.	1 119 982, 15 тис. грн.	2 620 281, 01 тис. грн.	4 075 047, 91 тис. грн.	558 497, 43 тис. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [додатків А, Б, В, Г, Д]

Проаналізувавши отримані дані зі звітів (додатки А, Б, В, Г, Д) можемо констатувати наступне: 1) негативною тенденцією у роботі даної формації є те, що сума видатків з бюджету на тимчасову допомогу непрацюючим особам, які досягли пенсійного віку, але не набули права на пенсію постійно зменшується, згідно постанови КМУ від 27 грудня 2017 р. № 1098 «Про затвердження Порядку призначення тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату» виплачується тимчасова державна допомога непрацюючій особі, яка досягла пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату у зв'язку з відсутністю страхового стажу, яким вона була призначена до 01.01.2021 року, та у 2022 році здійснюється подовження призначених допомог особам, які досягли пенсійного віку, але не мають права на пенсію, виплачується державна грошова допомога у розмірі, що становить різницю між прожитковим мінімумом для осіб, які втратили працездатність, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї з розрахунку на одну особу за попередні 6 місяців, але не більше 100% прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2) на догляд за особами, які досягли 80 річного віку сума грошових видатків збільшувалась, проте дані за 2022 рік відсутні, але відомо що з 29 липня 2020 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову №663, якою внесено зміни до Порядку призначення і виплати державної

соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд, внесеними змінами запроваджено новий вид допомоги на догляд одиноким особам, які досягли 80-річного віку, державна соціальна допомога на догляд надається одиноким особам, які досягли 80-річного віку та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» або Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», тобто допомога на догляд призначається у розмірі 40 % від прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність (з 01.07.2022 року – 30.11.2022 року - 810,20 грн, з 01.12.2022 року - 837,20 грн), а тому і сума видатків збільшилась.

Наступним важливим напрямком у діяльності Департаменту соціальної політики ВМР є надання необхідного матеріального забезпечення військовослужбовцям. Відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» держава гарантує військовослужбовцям достатнє матеріальне, грошове та інші види забезпечення в обсязі, що відповідає умовам військової служби, стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів [3]. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері праці та соціальної політики, інші центральні органи виконавчої влади відповідно до їх компетенції розробляють та вносять у встановленому порядку пропозиції щодо грошового забезпечення військовослужбовців. Сім'ям зазначених військовослужбовців щомісячно виплачується грошове забезпечення, в тому числі додаткові та інші види грошового забезпечення, у порядку та в розмірах, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Тобто, із зазначених норм, що декларуються відповідним Законом Конституції України, можемо стверджувати наступне: 1) виплати

військовослужбовцям у якості заробітної плати, премії, лікарняних та інших видів допомог є регулярними та постійними; 2) розмір даних виплат залежить від різних умов та чинників; 3) абсолютно усі громадяни, що належать до числа військовослужбовців мають право на отримання коштів особисто, незалежно від обставин. Для більш детальнішого аналізу допомог, які отримують безпосередньо отримують військовослужбовці у Вінницькій міській територіальній громаді, а саме ті, які гарантує Департамент соціальної політики ВМР, необхідно звернутись до статистики поданої у таблиці 2.4:

Таблиця 2.4 - Адресна державна соціальна допомога
військовослужбовцям (сума коштів)

№	Категорія	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
1.	Надання матеріальної грошової допомоги членам сімей загиблих(померлих) військовослужбовців	34, 61 тис. грн.	14, 983 тис. грн.	501,00 тис. грн.	1 761, 00 тис. грн.	-
2.	Надання муніципальної пільги демобілізованим військовослужбовцям, які брали участь в проведенні АТО/ООС на медичні стоматологічні послуги	-	240, 187 тис. грн.	223, 74 тис. грн.	599, 299 тис. грн.	209,955 тис. грн.
3.	Сума коштів профінансованих на заходи психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації, санаторно-курортного лікування осіб з числа ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України	2030, 13 тис. грн.	1138, 019 тис. грн.	3 013, 45 тис. грн.	2 744, 952 тис. грн.	190,91 тис. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [додатків А, Б, В, Г, Д]

Зі звітів роботи Департаменту соціальної політики ВМР, на жаль, ми не можемо дізнатись і проаналізувати у розрізі суму допомог, які отримують військові, оскільки дана інформація є конфіденційною, але є можливість розглянути інші загальні види матеріального забезпечення. Відповідно до поданих статистичних даних, ми можемо спостерігати таке: у період за 2018-2022 рр. видатки з державного бюджету, які поступили на баланс Департаменту соціальної політики ВМР, на надання матеріальної допомоги членам сімей загиблих військовослужбовців варіювались. Що стосовно надання певної матеріальної підтримки демобілізованих військовослужбовців, то на даний момент сума з видатків є найменшою, так як число демобілізованих військових займає дуже малий відсоток. Основною причиною цьому є те, що більша частина чоловіків проходять військову службу у ряді мобілізованих (як цивільні громадяни, так і військові у резерві), а умовою для демобілізації під час воєнного стану є лише звільнення зі служби через важку травму, яка пройшла затвердження військово-лікувальною комісією або за наступною умовою по догляду за дружиною чи родичами першої лінії спорідненості у яких є I чи II ступінь інвалідності і за ними необхідний відповідний догляд.

З початку повномасштабного вторгнення держави-терористки росії, а саме з 2022 року, з'явилися додаткові види виплат, які здійснюються за рахунок надходжень до місцевого бюджету такі як: 1) відшкодування витрат на поховання загиблих внаслідок військової агресії рф проти України військовослужбовців та інших осіб (1 384,387 тис. грн. з видатків бюджету); 2) надання одноразової матеріальної допомоги родинам цивільних осіб, що загинули та/ або отримали поранення внаслідок ракетного удару рф (2 225,000 тис. грн.).

Дослідивши питання надання державної адресної допомоги, що здійснюється Департаментом соціальної політики ВМР, можна дійти таких основних коротких висновків, а саме: 1) в межах територіальної громади міста

Вінниці громадяни, які входять до числа найбільш вразливих верств населення, мають право на отримання необхідного матеріального забезпечення встановленого законами України; 2) для отримання необхідної допомоги треба лише дотримуватись усіх необхідних умов та інструкцій; 3) виплати допомог по кожному види варіюються в певних межах по видаткам і по кількостям людей, що їх отримують; 4) робота Департаменту соціальної політики ВМР є постійною та без перебійною, навіть в умовах воєнного стану; 5) робота кожного з інспекторів є надважливою у діяльності даної формації та вимагає відповідного підходу до кожного хто звертається по допомогу.

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПАРТАМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

3.1. Шляхи вдосконалення основних напрямків діяльності Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради

Нині актуальним питанням для України є створення необхідних умов для роботи системи соціального забезпечення, оскільки під час воєнного стану в країні виникає велика кількість задач, які необхідно вирішити. Розв'язання нагальних питань, які стосуються соціальної сфери приведуть до успіхів у майбутньому.

Збільшення сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, призводить до щорічного зростання кількості дітей, направлених до закладів інституційного догляду та виховання, тобто спеціалізованих інтернатів. Щороку близько 8 тис. дітей потрапляють до притулків для дітей та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, близько 13 тис. дітей перебувають в стані гострого неблагополуччя, з яких 30 % вилучається із небезпечного середовища. Близько 5 тис. дітей страждають від кримінальних правопорушень, у тому числі понад 1 тис. – від тяжких та особливо тяжких злочинів [10].

На сьогодні при всіх державних установах міського та обласного значення утворені та функціонують служби у справах дітей, але їхні кадрові ресурси є недостатніми для забезпечення належного рівня соціального захисту дітей – мешканців відповідної території. Тому, на нашу думку, основними напрямками для покращення перебування даної категорії осіб можуть бути наступні:

- 1) забезпечення дітям та сім'ям з дітьми вільного доступу до послуг, яких вони потребують;
- 2) виявлення дітей з порушеннями розвитку, особливими освітніми потребами, а також сімей з дітьми на ранніх етапах вразливості та надання необхідної допомоги;
- 3) організація заходів, спрямованих на підвищення престижу сім'ї, посилення мотивації до реєстрації шлюбу та відповідального батьківства.

Одним із важливих напрямків у сфері соціального забезпечення є робота з малозабезпеченими сім'ями. Переважна частина з них перебуває у складних життєвих обставинах і потребує необхідної матеріальної підтримки для забезпечення усіх потреб та бажань. Тому, на нашу думку, ефективними заходами у покращенні роботи з такими сім'ями є:

- 1) проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії серед населення з питань щодо покращення умов проживання;
- 2) залучення до державних соціальних програм, які спеціалізуються на питаннях працевлаштування на підприємства різного типу та/або створення власного бізнесу.

Також важливим напрямом є робота з людьми похилого віку, оскільки для переважної більшості таких осіб пенсія є єдиним джерелом доходів для існування. При цьому особи, які отримують малі пенсії, потребують додаткового соціального забезпечення. На сьогодні переважна частина працюючого населення отримує офіційну заробітну плату, що не перевищує двох розмірів мінімальної заробітної плати і лише 5 % беруть участь у системі

недержавного пенсійного забезпечення (при цьому більшість внесків сплачуються нерегулярно і в недостатніх розмірах). Водночас при незмінних демографічних умовах, коли чисельність населення у віці понад 60 років зростає, кількість економічно активного населення – зменшується (зменшення народжуваності, міграційні процеси), а стимули до формування заощаджень на старість відсутні, рівень пенсійного забезпечення майбутніх пенсіонерів буде знижуватися. Проблемою для людей похилого віку є недостатньо розвинена система надання соціальних послуг, відсутність інклюзивного середовища, що не дає їм можливості інтегруватися в соціум, вести повноцінне життя. Аби полегшити життя пенсіонерів ми розробили такі заходи, які варто було б включити у діяльність Департаменту соціальної політики ВМР:

1) запровадити механізм призначення пенсій при досягненні пенсійного віку без особистого звернення до територіального органу Пенсійного фонду України;

2) розробити та впровадити комп'ютерні програми для забезпечення автоматичного перерахунку пенсій.

Найактуальнішим питанням у покращенні діяльності Департаменту соціальної політики ВМР під час воєнного стану залишається соціальне забезпечення. Оскільки, дана категорія потребує необхідної підтримки постійно, але нині вона є просто життєво-необхідною. Так як законодавством нашої країни гарантується допомога військовослужбовцям і їхнім сім'ям, на період воєнного стану більшу увагу приділити виключно особам, що охороняють і відстоюють нашу територіальну цілісність. Мова йде не тільки про матеріальну та адресну допомогу, а також про інші сфери життєдіяльності військовослужбовців.

В Департаменті соціальної політики ВМР працює понад 120 працівників, до числа яких входять не лише соціальні інспектори, а й працівники інших ланок. Варто зазначити, що у своїй роботі кожному члену

Департаменту соціальної політики ВМР потрібно бути максимально зосередженим на розгляді конкретного питання, через що витрачається багато енергії, а тому постійно потрібно відновлювати ресурси. Також важливою складовою ефективної роботи соціального інспектора є постійне професійне самовдосконалення, тобто поновлення набутих раніше знань, вмінь та навичок, саме тому ми пропонуємо запровадити такі заходи:

- 1) відповідне опрацювання нових нормативно-правових актів працівниками та подальша атестаційна перевірка керівниками;
- 2) проведення ознайомчих тренінгів та навчань щодо покращення рівня знань;
- 3) встановлення правильного часового менеджменту.

Департамент соціальної політики ВМР працює в складних умовах воєнного часу, пристосовується до нових реалій життя, але це не заважає удосконалювати свою роботу, знаходити нові шляхи вирішення нагальних питань та стимулювати працівників до саморозвитку.

3.2 Оцінка ефективності запропонованих шляхів удосконалення діяльності Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради

Надання соціальних послуг під час війни в Україні здійснюється у складних умовах. Саме ці обставини змушують до швидких змін механізмів надання соціальних послуг. Останні новини свідчать проте, що Україна стала кандидатом на членство в Європейський Союз (ЄС). Європейська інтеграція є складним та суперечливим соціально-економічним процесом налагодження тісного співробітництва з усіма європейськими державами.

Що стосується соціального забезпечення, соціальних послуг на даний момент, то більшість європейських країн надають українцям-біженцям гуманітарну допомогу, соціальне страхування, медичне страхування. У майбутньому процеси сьогодення: обмін інформацією, досвід в соціальній сфері тощо посприяють змінам у системах соціального захисту кожної країни члена Європейського Союзу. Відносини України з Європейським Союзом у сучасній зовнішньої і внутрішньополітичній ситуації мають винятково важливе значення, так як співпраця з країною, яка змогла подолати усі наслідки війни та поділитись отриманим досвідом є важливими для усіх країн-партнерок ЄС.

Департамент соціальної політики Вінницької міської ради співпрацює з іноземними партнерами. За інтеграції швейцарських партнерів було створено швейцарсько-українську програму «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що реалізується Фондом Східна Європа у партнерстві із Міністерством цифрової трансформації України та впроваджено новий інструмент для громад – муніципальний чат-бот «СВОЇ». За допомогою якого члени Вінницької територіальної громади можуть отримувати інформацію про муніципалітет, його діяльність, проекти та прийняті рішення, адміністративні та інші послуги, інформацію про діяльність комунальних підприємств та надавачів комунальних послуг, відстежувати готовність замовлених послуг, з'єднуватися з відповідними сервісами, щоб передати дані лічильників та відстежити заборгованість по «комуналці», отримувати важливі новини, проголосувати в опитуваннях, підтримати проект громадського бюджету, записатися до електронної черги та багато іншого.

За підтримки представників фонду ООН у галузі народонаселення в Україні, у Вінниці відкрили денний центр соціально-психологічної допомоги особам та кризові кімнати. Тут надають підтримку вінничанам, які постраждали від домашнього насильства. В тому числі – матерям з дітьми.

Відкриття такої установи є проявом підтримки сім'ям з дітьми, які опинились у важких життєвих обставинах та потребують необхідної допомоги.

За даними Вінницької міської ради, Вінниця стала переможцем конкурсу «Міста, вільні від домашнього насильства» від представництва фонду ООН. В рамках проєкту у місті й розпочав функціонувати Денний центр соціально-психологічної допомоги. Зокрема у кризових кімнатах до 10 діб зможуть перебувати постраждалі від насильства жінки разом із дітьми. Нині на обліку у м. Вінниця перебуває 132 дитини, які опинилися у складних життєвих обставинах, 31 – дитина постраждала від домашнього насильства. Постраждалі зможуть отримати «психологічну підтримку, юридичні консультації, систему інтегрованих соціальних послуг, спрямованих на розвиток навичок безконфліктних сімейних комунікацій, розкриття внутрішнього потенціалу особистості». Окрім психологічної та юридичної допомоги, постраждалі зможуть отримати харчування та засоби особистої гігієни. Окрім того, в центрі діятиме корекційна програма для жінок та дівчат, які постраждали від насильства, групи підтримки, тренінги та навчальні програми для подолання наслідків насильства. Вінничани, які потребують допомоги, можуть звернутися до мобільних бригад соціально-психологічної допомоги. Технічне оснащення приміщень забезпечив Фонд ООН у галузі народонаселення в Україні, ГНО «Відокремлений підрозділ ІНТЕРСОС – гуманітарна некомерційна організація». Також від фонду планують навчання спеціалістів, інформаційну кампанію з протидії домашнього насильства та подальшу підтримку спеціалізованих служб.

Нині в умовах воєнного стану Департамент соціальної політики орієнтований на соціальну та психологічну допомогу Захисників та Захисниць України.

Відповідно до розпорядження Вінницького міського голови «Про посилення соціальної підтримки та допомоги сім'ям Захисників та Захисниць України у Вінницькій міській територіальній громаді» Департамент соціальної

політики Вінницької міської ради здійснює супровід сімей, в яких є Захисники та Захисниці. Повномасштабна війна спричинила чимало викликів, подолання яких неможливе без комплексної співпраці різних галузей та структур. Першочерговим завданням є допомога родинам Захисників та Захисниць. Для визначення їхніх соціальних та психологічних потреб у місті проводиться індивідуальне анкетування. Станом на сьогодні у ньому взяли участь 2 069 представників сімей. Відповідно до опитування найбільша кількість таких родин потребують гуманітарної допомоги та медичних послуг (2035 сімей). Сім'ї Захисників та Захисниць серед іншого вказали також на необхідність юридичних, психологічних, освітніх послуг, допомоги в працевлаштуванні тощо. Наразі 139 сімей висловили бажання працювати з психологом.

Чудовим надбанням Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради став запуск в тестовому режимі адмінсервісу «Ветеран», яким можна скористуватись в Центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП). Місця відведені у ЦНАПах орієнтовані на надання повного спектру соціальних послуг військовослужбовцям, членам їх сімей, а також родинам загиблих (померлих) Захисників та Захисниць. Фахівці Департаменту соціальної політики ВМР надаватимуть вичерпні роз'яснення, консультації з питань соціального забезпечення, надання гуманітарної допомоги, допоможуть в оформленні документів для отримання пільг, адресних державних допомог, компенсацій та інших питань.

Проект «Вінницький аналітично-просвітницький центр «Ветеранський простір», цільовою аудиторією якого є ветерани і ветеранки, учасники й учасниці бойових дій, їхні рідні, родини загиблих та безвісти зниклих. Створення даної організації є втіленням заходу, який спрямований на підтримку Захисників та Захисниць України та їхніх сімей. Усі соціальні послуги, які надає Ветеранський простір є безкоштовними. У Ветеранському просторі є можливість отримати фахову консультацію психолога, юристів, послуги фізичної реабілітації від професійних реабілітологів з медичною

освітою, гуманітарну допомогу родинам військових (за наявності резервів від благодійних організацій). При Ветеранському просторі працює Офіс регіональної координаторки уповноваженого Кабінету Міністрів України з питань безвісти зниклих осіб за особливих обставин.

Так як питання соціального захисту пенсіонерів постійно розроблюється, вивчається та вдосконалюється, ми пропонуємо створити чат-бот «BENEFIT.UA». Завдяки цій програмі кожний зможе прослідкувати стан опрацювання заявок на призначення пенсій чи тимчасових допомог за необхідності. Люди, які досягли пенсійного віку і будуть отримувати пенсійну виплату вперше, зможуть дистанційно подати заяву в електронному вигляді для оформлення допомоги, просто встановивши додаток та відтворивши певний легкий алгоритм дій. Програма буде автоматично синхронізуватись з даними, що надходять з Пенсійного фонду України, чим значно полегшить роботу як інспекторам, так і отримувачам. Для авторизації у додатку особам необхідно буде лише ввести свій ідентифікаційний код після чого почнеться повне опрацювання усієї інформації по особистій справі потенційного клієнта.

На сайті Департаменту соціальної політики ВМР можна отримати інформації щодо програм соціального захисту найбільш вразливих верств населення. Наразі в Україні з 1 січня 2022 року діє державна програма «Рука допомоги», яка спрямована на підтримку малозабезпечених осіб у відкритті власної справи. Програма дає можливість непрацюючим працездатним особам з числа членів малозабезпеченої сім'ї отримати одноразову безвідсоткову поворотну допомогу у розмірі до 100,5 тис. грн. для відкриття чи розвитку власного бізнесу для оплати рахунків на придбання необхідного для заснування власної справи обладнання і матеріалів. Вагома перевага цього механізму в тому, що допомогу можна повертати за рахунок сплачених у процесі підприємницької діяльності податків і соціальних внесків.

Одне з головних завдань Департаменту соціальної політики ВМР та працівників сфери соціального захисту - це забезпечення усіх потребуючих

громадян якісною та кваліфікованою підтримкою, побудувати систему надання соціальних послуг та здійснення соціальних практик, за європейськими стандартами.

Для того, щоб дійти до високих результатів в будь-яких сферах потрібні ефективні зміни. Цього теж стосується соціального забезпечення в Україні. Міністерство соціальної політики України покликане забезпечити усіма соціальними благами всі верства суспільства. Саме воно розробляє перспективні та інноваційні зміни в соціальній сфері.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Захист найбільш вразливих верств населення є одним з найголовніших проблемних питань у системі соціального забезпечення, оскільки постійно потребує створення та вдосконалення існуючих заходів для вирішення. Тому соціальні інспектори, які працюють з даною категорією населення, повинні вміти надавати необхідну нормативно-правову та психологічну підтримку, особливо зараз в умовах воєнного стану.

Повномасштабне вторгнення держави-терористки росії в Україну та зміни, які відбуваються в економіці країни, змушують Уряд адаптувати нормативно-правову базу для надання соціальних послуг усім, хто цього потребує. Зміни відбуваються у всіх державних соціальних інститутах. Відбувається процес створення нових програм, стратегій та впровадження нових ініціатив спрямованих на подолання наслідків війни, покращення життя населення в існуючих умовах, надання гуманітарних та матеріальних допомог, забезпечення всіма засобами надання цільової підтримки.

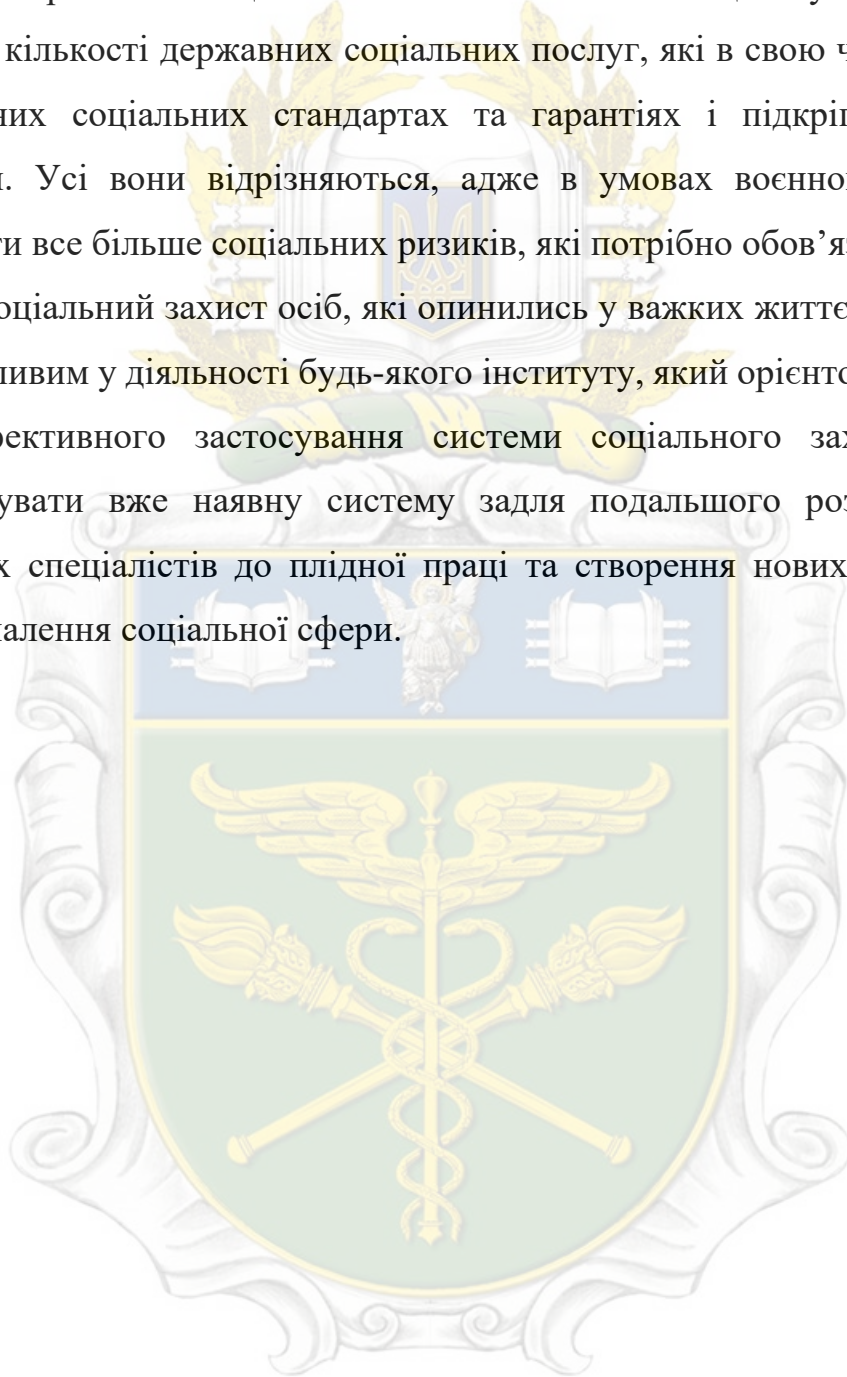
Підсумовуючи усі попередні дослідження, можна виділити основні моменти. Соціальна політика стрімко розвивається в тих обставинах, в яких знаходиться країна. Застосування та використання механізму надання соціальних послуг змінюється та вдосконалюється кожного дня, задля підтримки усього українського населення. Ефективний соціальний захист можливий лише у тісній співпраці держави і громад. Держава надає соціальні виплати, створює сприятливе нормативне середовище, стандарти надання соціальних послуг, допомагає громадам їх запроваджувати. На рівні територіальних громад працівники соціальної сфери допомагають забезпечувати відповідною підтримкою усіх, хто цього потребує.

Розв'язання проблемних питань, які пов'язані із функціонуванням соціального захисту, є прерогативою державної політики як у сталій, так і в трансформаційній економіці. Варто відмітити, що соціальні послуги засновані

на теоретичних засадах державних соціальних європейських стандартів мають тенденцію до змін та покращень.

Департамент соціальної політики ВМР спеціалізується на наданні великої кількості державних соціальних послуг, які в свою чергу ґрунтуються на державних соціальних стандартах та гарантіях і підкріпленні Законами України. Усі вони відрізняються, адже в умовах воєнного стану почало виникати все більше соціальних ризиків, які потрібно обов'язково вирішити.

Соціальний захист осіб, які опинились у важких життєвих обставинах є надважливим у діяльності будь-якого інституту, який орієнтований на соціум. Для ефективного застосування системи соціального захисту необхідно покращувати вже наявну систему задля подальшого розвитку, готувати молодих спеціалістів до плідної праці та створення нових чітких ідей для вдосконалення соціальної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України № 1928-IX «Про Державний бюджет України на 2022 рік». URL: <https://kolrada.gov.ua/news/verhovnoyu-radoyu-ukrayini-priinyato-zakon-ukrayini-1928-ix-pro-derzavnii-byudzet-ukrayini-na-2022-rik>
2. Закон України «Про соціальні послуги». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
3. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». Стаття 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
4. Конституція України. Стаття 46. URL: https://protocol.ua/ua/konstitutsiya_ukraini_stattya_46/
5. Постанова Кабінетів Міністрів України №332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від № 214 «Про деякі питання надання державної соціальної допомоги на період введення воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2022-%D0%BF#Text>
7. Постанова Кабінету Міністрів України №896 «Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-2013-%D0%BF#Text>
8. Постанова Кабінетів Міністрів України №505 «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-%D0%BF#Text>
10. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Стратегічного плану діяльності Міністерства соціальної політики України на

2020 бюджетний рік і два бюджетні періоди, що настають за плановим (2021–2022 роки)». URL: <https://www.msp.gov.ua/documents/5641.html?PrintVersion>

11. Verbytska A. Socio-economic mechanism of reintegration of ATO / OOS veterans in the sphere of social protection. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 2. С. 48–56. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/244037>.

12. Берлінець І. Аналіз сучасного стану надання медико-реабілітаційної допомоги і послуг в Україні: державно-управлінський аспект. Аспекти публічного управління. 2020. № 1. С. 43–50.

13. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України : навч. посіб. 5-те вид., перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 448 с.

14. Бородін Є., Жорняк А. Феномен асистенціалізму та соціальної стигматизації у державній політиці України в питаннях соціальної інтеграції людей з інвалідністю. Аспекти публічного управління. 2021. № 4. С. 61–71.

15. Бук М. Реалізація права осіб з інвалідністю на соціальне обслуговування в територіальних центрах соціального обслуговування. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 9. С. 64–70.

16. Бурлака О. Щодо проблеми визначення поняття й особливостей соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 11. С. 123–128.

17. Бутинська Р. Я. Захист трудових прав жінок з дітьми під час дистанційної та надомної роботи. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 9. С. 246–250. URL: http://lsej.org.ua/9_2022/58.pdf.

18. Гуріна О. В., Корнева Н. О. Фінансова модель розвитку систем соціального захисту інклюзивного характеру. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2020/21.pdf.

19. Джуган В. О. Проблеми захисту прав дітей під час воєнних дій в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 8. С. 63–67. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/12.pdf.

20. Довбиш В. Податкова соціальна пільга як чинник становлення соціальної держави та засіб імплементації *Acquis communautaire* в законодавство України. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 2. С. 146–150.
21. Дубич К. В. Практика соціального забезпечення конкретних категорій населення : навч. посіб. Т.2. Львів : Магнолія 2006, 2019. 434 с.
22. Дубич К. В. Практика соціального забезпечення конкретних категорій населення : навч. посіб. Т.2. Львів : Магнолія 2006, 2021. 429 с.
23. Жорняк А. Вплив інститутів влади на процес інтеграції інвалідів у соціально-політичне життя. Аспекти публічного управління. 2020. № 3. С. 45–57.
24. Івасик В. Пільги для ветеранів: риба чи вудочка?. Дзеркало тижня. 2019. № 19 жовт. С. 12.
25. Івченко Л. О., Кужиль С. В., Петренко М. В. Особливості організації дитячого туризму в Україні. Економіка & держава. 2019. № 1. С. 83–88.
26. Казарян Г. Г. Передумови формування системи соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Ефективна економіка. 2018. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/33.pdf.
27. Казарян Г. Г. Теоретико-методологічні засади соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Ефективна економіка. 2018. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/55.pdf.
28. Казарян Г. Г., Дяченко О. П. Концептуалізація стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 4. С. 42–47. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2019/8.pdf.
29. Когатько Ю., Полякова С. Якість життя пенсіонерів: поселенський аспект. Економіка та суспільство. 2022. № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1444/1389>.
30. Козак М., Климус Т. Питання неповносправності у соціальній роботі : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2021. 169 с.

31. Колосюк Г. Чому гальмується новий порядок забезпечення інвалідів. Фінансовий контроль. 2019. № 3. С. 16–20.
32. Котикова О. І., Бабич М. М., Циноборенко А. С. Проблеми реалізації регіональної політики соціального захисту в умовах євроінтеграції: пенсійне забезпечення. Ефективна економіка. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/3.pdf.
33. Котляр А. Діти і (не)соціальна політика. Дзеркало тижня. 2019. № 20 квіт. С. 12.
34. Котляр А. Домашнє насильство: хто захистить дітей? Або Про слабкість держполітики у сфері дитинства. Дзеркало тижня. 2019. № 13 лип. С. 1,13.
35. Коцюба О., Горян О., Родіна Є. Шляхи підвищення справедливості у пенсійному забезпеченні громадян. Україна: аспекти праці. 2021. № 1. С. 18–29.
36. Логвиненко В. М. Соціальна політика України в сфері підтримки розвитку та навчання дітей з особливими потребами. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2022. № 1. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/1_2022/34.pdf.
37. Лоюк І. Пільги ветеранам війни як вдячність за захист. Дзеркало тижня. 2019. № 19 жовт. С. 12.
38. Лудан І., Василенко О. Прогнозування обсягу фінансування соціальної допомоги у 2021-2023 рр. в умовах змін у законодавстві. Україна: аспекти праці. 2021. № 1. С. 36–45.
39. Лудан І., Ільченко І., Василенко О. Прогнозування обсягу фінансування деяких видів соціальної допомоги у 2021-2022 рр. Україна: аспекти праці. 2020. № 3. С. 21–27.
40. Маковецька В. Гарантії здійснення права дитини на належне батьківське виховання. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 3. С. 35–39.

41. Мельник Л. А. Суб'єкти державної політики у сфері захисту прав дітей. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 1. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/34.pdf.
42. Мещан І. Людам з особливими потребами держава гарантує захист. Урядовий кур'єр. 2019. № 3 груд. С. 6–8. прод., поч. у ном. за 29 листоп.
43. Мещан І. Як держава захищає права дітей з інвалідністю. Урядовий кур'єр. 2019. № 29 листоп. С. 6–7.
44. Музика А., Музика Л., Стефанчук М. Цивільне , сімейне та кримінальне право в аспекті охорони прав дитини: міжгалузевий підхід. Право України. 2022. № 10. С. 42–58.
45. Нагорний В. Чи повинен роботодавець самостійно шукати людей з інвалідністю для виконання нормативу. Все про бухгалтерський облік. 2018. №17. С. 8.
46. Назукова Н. М. Інвестування у ранній розвиток дітей у контексті реформування фінансування освіти в Україні. Економіка і прогнозування. 2019. № 2. С. 67–86.
47. Олійник В. В., Казарян Г. Г., Щербата М. Ю. Публічна політика державних інститутів щодо соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 9. С. 91–97. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2021/15.pdf.
48. Осіпова Л. В., Паламарчук І. А. Аналіз державного фінансування соціального захисту пенсіонерів в умовах децентралізації. Інфраструктура ринку. 2019. № Вип. 27. С.60–67. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/12.pdf.
49. Павлюк Н. М. Концепція "найкращих інтересів дитини" у сімейному праві України. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 8. С. 186–189. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/41.pdf.
50. Павлюк Т., Юрчик І. Система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні. Економіка та суспільство. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1396/1346>.

51. Парфьонов Я. Публічна адміністрація як суб'єкт реформування пенсійної системи в Україні в умовах трансформаційних змін. Аспекти публічного управління. 2022. № 2. С. 31–40.
52. Поляк Н. Визначення показників та індикаторів для впровадження національних стандартів безпеки та благополуччя дитини. Україна: аспекти праці. 2020. № 2. С. 30–35.
53. Право соціального забезпечення : підручник / [авт.: О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова] ; за заг. ред. О. М. Ярошенка. Харків : Право, 2019. 376 с.
54. Прокопенко О. Зажити по-новому. Урядовий кур'єр. 2018. № 8 лют. С. 5.
55. Резнікова Ю. Актуарна оцінка очікуваного рівня соціального захисту учасників накопичувальної системи пенсійного страхування. Україна: аспекти праці. 2019. № 4. С. 27–32.
56. Романовська Ю. А. Пенсійна система : опорний конспект лекцій. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. 63 с. + Електронна копія.
57. Романовська Ю. А. Пенсійна система : опорний конспект лекцій. Електронні дані. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. URL: http://10.0.2.150/docs/2019/46_2019/Pensiina_systema.pdf.
58. Свіденко А. О. Правове регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб: зарубіжний досвід та перспективи його впровадження в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 7. С. 91–94. URL: http://lsej.org.ua/7_2022/18.pdf.
59. Сегеда Ю. Ветеранам від ветеранів. Вінниччина. 2022. № 2 листоп. С. 4.
60. Семікоп Н. В. Проблемні аспекти запобігання та протидії домашньому насильству щодо дітей під час війни в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 8. С. 351–353. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/78.pdf.

61. Серьогіна Т. В. Система захисту прав дітей як об'єкт державної політики. Аспекти публічного управління. 2018. № 11-12. С. 64–71.
62. Солодовнікова Х. Захист розвитку дитини: досвід України та Німеччини. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 7. С. 227–232.
63. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів : навч. посіб. / [авт: С. В. Мітіна, С. П. Белавін, О. А. Орловська, О. П. Журавель, О. Г. Стеблянка]. Київ : Гельветика, 2021. 436 с.
64. Співпрацюватимуть із хабом "Я-Маріуполь". Вінниччина. 2022. № 2 листоп. С. 4.
65. Тарновська І. В., Власова В. П. Активізація підприємницької ініціативи як спосіб забезпечення зайнятості ветеранів АТО/ООС: українська практика та світовий досвід. Проблеми економіки. 2021. № 4. С. 203–210. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2021-4_0-pages-203_210.pdf.
66. Тищенко С. В., Чернишова Т. М., Осіпчук А. С. Туризм як засіб психологічної та соціальної підтримки груп ризику та людей з особливими потребами. Інфраструктура ринку. 2021. № Вип. 51. С. 73–81. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/51_2021_ukr/13.pdf.
67. Хмелевська Н. В. Роль громадських організацій у захисті прав дітей. Економіка, фінанси, право. 2022. № 8. С. 10–13.
68. Череватенко І. Порядок перегляду справ наказного провадження щодо вимоги про стягнення аліментів на утримання дитини (дітей). Право України. 2022. № 10. С. 100–111.
69. Шуткевич О. Нові можливості - для особливих людей. Вінниччина. 2023. № 5 квіт. С. 6.
70. Юрчик Г., Давидчук Б. Особливості соціального захисту сімей в Україні. Україна: аспекти праці. 2019. № 2. С. 25–34.
71. Вінницька міська рада збільшила суму відшкодування витрат на поховання загиблих у російсько-українській війні. URL:

<https://www.vmr.gov.ua/vinnytska-miska-rada-zbilshyla-sumu-vidshkoduвання-vytrat-na-pokhovannia-zahyblykh-u-rosiisko-ukrainskii-viini>

72. Департамент соціальної політики. URL: <https://www.vmr.gov.ua/departament-sotsialnoi-polityky>

73. Корисне під час війни. URL: <https://www.vmr.gov.ua/korysne-pid-chas-viiny>

74. Поняття та функції соціального забезпечення. URL: https://stud.com.ua/85948/sotsiologiya/ponyattya_funktsiyi_sotsialnogo_zabezpec-hennya

75. Психологічна підтримка. URL: <https://www.vmr.gov.ua/korysne-pid-chas-viiny>

76. Соціальне забезпечення. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальне_забезпечення

77. Створення першого в Україні оздоровчого центру «ЯМаріуполь. Родина» є прикладом згуртованості громад Маріуполя і Вінниці – Сергій Моргунов. URL: <https://www.vmr.gov.ua/Contents/ContentItems/4xrqsvv9zx066tqfwy8sxb84cm>

78. Муніципальний чат-бот "Свої". URL: <https://www.vmr.gov.ua/ChatBot>

79. Тимчасова державна допомога непрацюючій особі пенсійного віку. URL: <https://guide.diia.gov.ua/view/pryznachennia-tymchasovoi-derzhavnoi-sotsialnoi-dopomohy-nepratsiuiuchii-osobi-iaka-dosiahla-zahalnoho-pensiinoho-viku-ale-ne-na-0be9708a-267f-48b8-bc1d-cff08094f8ce>

80. У Вінниці запрацював Офіс регіональної координаторки з питань безвісти зниклих осіб. URL: <https://www.vmr.gov.ua/u-vinnytsi-zapratsiuvav-ofis-rehionalnoi-koordynatorky-z-pytan-bezvisty-znyklykh-osib>

81. Юшко А. М., Чижов Д. А. Перспективи розвитку законодавства про соціальний захист учасників АТО/ООС. Право та інноваційне суспільство. 2019. № 2(13). С. 113–121. URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/Yushko_Chyzhov13.pdf.

82. Ярмолинська І. В. Сучасні тенденції розвитку наукового знання щодо механізмів державного управління у сфері інституційного догляду та виховання дітей в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С. 138–142. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2019/24.pdf.